

logie a genetiky, v. v. i., se zaměřuje na evoluční biologii, chromozomovou evoluci a diverzitu převážně vodních obratlovců. Mikrobiologický ústav AV ČR, v. v. i., studuje vybrané aspekty biodiverzity mikrobů a hub a udržuje kultury mikroorganismů, Geologický ústav AV ČR, v. v. i., pracuje v oblastech paleontologie a paleoekologie.

S ohledem na celospolečenský význam ochrany biodiverzity a s využitím bohatých zkušeností svých pracovníků uspořádala Akademie věd ČR u příležitosti konference Forum 2000 dne 12. října 2010 doprovodný diskuzní seminář probíhající v angličtině: Saving Biodiversity – Saving Future of the Mankind – Ochrana biodiverzity ve prospěch budoucích generací. Cílem setkání bylo zdůraznit mezinárodní význam biologické rozmanitosti pro budoucí vývoj lidské společnosti a zároveň představit širokou paletu výzkumu biodiverzity v ústavech AV ČR. Seminář zahájil předseda Akademie věd ČR Jiří Drahoš, který přivítal delegáty Fora 2000, zástupce politické reprezentace České republiky z Parlamentu a Senátu Poslanecké sněmovny ČR, pracovníky zainteresovaných ministerstev, reprezentanty některých vysokých škol a ostatní účastníky.

Hlavní náplní semináře byly aktuální výzkumné problémy řešené na pracovištích Akademie věd ČR, o kterých informovali F. Krahulec, P. Ráb, M. V. Marek, F. Sehnal, B. Moldan, V. Straškrabová, J. Klimešová, J. Květ a J. Zima. Účastníkům byl podán velmi rozmanitý přehled o zajímavých aktuálních výsledcích v oblastech botaniky, zoologie, entomologie, hydrobiologie a ochranné genetiky a biologie. Stranou neůstala ani problematika geneticky modifikovaných organismů a otázky mezinárodní strategie ochrany životního prostředí. Seminář se zúčastnilo více než 60 zájemců a mnozí z nich vystoupili v diskusi, která po každé přednášce následovala. V panelové diskusi vystoupili také delegáti Fora 2000, George Monbiot, publicista z Velké Británie, Bedřich Moldan, člen Senátu ČR, Ladislav Míko, ředitel Directorate General for Environment Evropské komise v Bruselu, a Václav Cílek, geolog a spisovatel, ředitel Geologického ústavu Akademie věd ČR, v. v. i. Všichni zdůraznili nezbytnost ochrany biologické rozmanitosti pro udržitelný rozvoj lidské společnosti. Seminář zakončil místopředseda Akademie věd ČR Vladimír Mareček.

Po semináři se uskutečnila tisková konference, při níž se do středu pozornosti dostala zejména otázka praktického uplatnění poznatků ze studia biologické rozmanitosti. Výzkum biodiverzity v mnoha případech vede k bezprostředně využitelným výsledkům, např. při tlumení výskytu škůdců v zemědělství nebo lesnictví anebo při využívání hospodářsky významných volně žijících druhů. Hlavní význam poznávání rozmanitosti života však spočívá v přínosech, které zatím není možné vyjádřit ekonomickými ukazateli. Zachování funkčních ekosystémů je totiž podmínkou pro jejich využívání, na kterém závisí kvalita života a v konečných důsledcích i přežití lidské společnosti. Dosavadní ztráty biodiverzity jsou v životním prostředí člověka nenahraditelné, dosud však většinou neohrožují funkčnost ekosystémů. Rychlé vymírání druhů a redukce populací je však varováním, že může dojít ke zhroucení některých ekosystémů. Už teď je na mnoha místech ohrožen mořský rybolov a z tropických lesů mizejí vzácné dřeviny. S vážností situace je třeba jasně seznámit širokou veřejnost a seminář k tomuto úkolu přispěl.

Jan Robovský

RECENZE

Adrian Lister a Paul Bahn: Mamuti

Mamuti nepochybně patří k všeobecně známým a oblíbeným zástupcům pravěké přírody. U nás zájem o ně dlouhodobě posilují brilantní rekonstrukce Zdeňka Buriana nebo Lovci mamutů Eduarda Štorcha. Mamuti bývají také pravidelně zmiňováni ve všech typech sdělovacích prostředků, bohužel ale často nepřesně nebo zcela chybně. Před třemi lety se na našem trhu objevila vynikající publikace věnovaná těmto tvorům, která snadno uvede všechny nepravdivé a nepřesné informace na pravou míru.

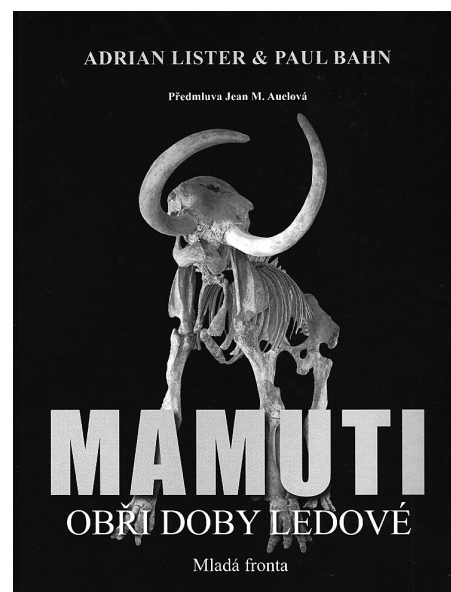
Kniha se zabývá veškerými možnými aspekty života těchto savců a také způsoby jejich studia vědeckými metodami. Jedním z autorů je vynikající britský paleontolog Adrian Lister, který je světovou kapacitou nejen na mamuty, ale i na další pleistocenní savce (např. veledaňky, pravěké jeleny, madagaskarské hrochy apod.). Řada poznatků zmíněných v knize tedy není jen „převyprávěním“ výzkumu jiných odborníků, ale často vychází přímo z vlastních objevů A. Listera. Druhým autorem je známý britský archeolog Paul Bahn.

Bohatě ilustrovaná publikace by mohla působit dojmem knihy pro mládež. Je psaná srozumitelně a představuje mamuty velice ilustrativně. Je to však důkaz toho, že i přesné vědecké údaje se dají úspěšně sdělit široké veřejnosti. Toto dílo si může přečíst – a bude jím obohacen – mladý amatérský zájemce o mamuty, ale i odborník, který se jimi přímo zabývá. Obdivuhodné jsou především tři vlastnosti

knihy – je faktograficky přesná, díky rekonstrukcím a skvělým fotografiím značně ilustrativní (např. jamalské mládě mamuta na str. 47) a ukazuje mamuty přímo živě. Nevystupují tak jako soubor latinských jmen, anebo kostí, které mohou být bez většího přiblížení zvířat bezobsažné, ale jako kdysi živá zvířata, která byla různě velká a měla zajímavé projevy chování, stejně jako dnešní sloni. Na tomto faktu se zřejmě odráží skutečnost, že první autor je vystudovaný zoolog, který se svým výzkumem propracoval v paleontologa. Logicky tak konfrontuje nalezené fosilní (či zmrazené) zbytky s biologii a morfologickou variabilitou dnešních živočichů – a právě tímto přístupem přestávají být datované mamutí kosti jen „nudnou“ hromádkou, ale prostředkem k poznání zajímavé biologie těchto tvorů.

Přes veškeré evoluční novinky a nepochybně rozmanité chování mamutů se jim nepodařilo přežít do současnosti. Jejich vymření je v knize podáno poutavě, ale přitom vědecky střídlivě, což ostře kontrastuje s častými mediálními popisy apokalyptického zániku těchto tvorů z různých (a často velmi bizarních) příčin.

Publikace je na dnešní poměry přeložena nadstandardně kvalitně, byť i zde se občas objevují nepřesnosti (např. nevím, proč se ocas mamutího mláděte označuje za ohon, str. 82; na str. 106 je sklovina zaměňována za zubovinu). Rušivě na mě působila česká jména recentních skupin nebo druhů, např. na str. 18 by místo les-

ního a stepního slona afrického měl vystupovat pralesní a savanový slon africký; na str. 20–21 by místo hyraxu na rodokmenu měli být damani, na místo dugonga sirény; u rodokmenu, ale i jinde česká jména druhů jasně přejímají anglický styl psaní namísto českých názvů – používá se např. africký slon namísto vítěho slona afrického, analogicky to platí u slona indického, který je v knize nestandardně (inovativně?) označován také za asijského slona.

Domnívám se, že tato kniha je výjimečná aktuálností, přesností a ilustrativností zmiňovaných údajů a z tohoto pohledu vůbec nejkvalitněji představuje mamuty českým čtenářům. I proto by neměla být opomenuta žádným zájemcem o mamuty, o člověka jako „lovce mamutů“ a pravěkou přírodu obecně.

Mladá fronta, Praha 2007, 192 str.
Cena 499 Kč